
Tres contes

per Josep Ll. Badal

KOSHA EL JUEU

«Manel, Manel Corruqa, fill de Corrugues!», em va dir l'àvia. «Manel Corruqa, fill de Corrugues, Emanuel, petit, queda't aquí i veuràs una cosa que no oblidaràs mai. Però escolta'm bé, no t'espantis! A l'ós no se'l desperta si hem d'embrutar-nos les calces, sents? T'amagues rere el taulell i dius al vell Benca Valenciana que tens el canguelo, que ets tan petit que t'has pixat de por. El recordes, el vell Benca? No et va deixar pujar un dia a la gropa d'aquella euga tacada? T'amagues entre les ampolles i quan el vell Benca agafi l'escopeta i corri saltant com una pilota, agafes la garrafeta groga que té amagada rere els cubellets de les arengades. Redéu, si la hi té, allí, m'ho he pensat molt! La pudor l'ha delatat, el vell Benca Valenciana, l'avar! Sí! Després, la garrafeta cap a casa, i corres com si el llop et pessigués el cul, clam! clam! clam! Però ara mira bé, Manel Corruqa, fill de Corrugues, mira bé i no ho oblidis mai, perquè ja veig que arriba Kosha el jueu.»

Kosha el jueu va entrar a la tavèrnola negra. El jueu Kosha no va espantar ningú perquè era un home petit i sec com un crostó de pa. El jueu Kosha tenia una cara esquifida, sense ossos, que semblava la cara d'una persona bona. També podia ser la cara d'una persona poruga. Tothom va saludar el jueu Kosha, quan va entrar. Tothom va dir: «Bona nit, jueu Kosha!» «Fa una nit que arrenca la pell dels ossos, oi, Kosha?» «Vine amb nosaltres, Kosha! Aquest és un bon home!» El jueu Kosha saludava donant-se cops a les cames amb les mans.

L'àvia em va apartar de les seves faldilles negres d'una cleca i va avançar cap

al jueu. L'àvia també deia: «Bona nit, jueu Kosha!» «Fa una nit que arrenca la pell dels ossos, oi, Kosha?» «Maria Morella!», va dir la veueta que va sortir del pit de Kosha. Jo puc jurar que no va moure la boca. «Sí, Maria Morella», va dir el pit de Kosha. «Heu vingut amb l'últim mascle del jove Tomàs, el vostre fill? Porteu-me'l a casa, si voleu fer-ne un homenet de profit. Ja em coneixeu, àvia Morella!» Llavors l'àvia es va ajupir i va dir: «Oh, mireu!» Això va dir, i va assenyalar una taqueta d'oli en el camal esquerre dels pantalons del vell jueu Kosha. «No és res, àvia Morella, qualsevol cosa!»

—Sou un porquet!, va dir l'àvia aixecant-se de cop.

Llavors la pell de Kosha el jueu va canviar de color i dins el cap li van créixer els ossos. «Què?», diuen alguns que va dir. Això és el que diuen. Però jo asseguro que va dir «Clam!» I ho va bramar tantes vegades com va obrir la boca. Tothom es va apartar i algun de nosaltres va cridar el nom del vell Benca amb una veu d'anyell. A Kosha el jueu, mentrestant, se li van encendre els ulls. Una gota de sang li va degotar del llagrima i se li va enganxar a la solapa folrada de l'abric. «Els cavalls!», va començar a xisclar. «Benca, fill de puta, els teus cavalls!» Amb el puny es va començar a copejar les dents tan ràpidament i amb tanta força que semblava que el vell hagués rejuenit trenta anys. Els artells li van quedar espellats i plens de sucs, i fins i tot homes com Miquel Marc, dels Marc, el carnisser que havia estat a illes atlàntiques, van apartar els ulls arrugant-los contra el cervell. Kosha el jueu va començar a saltar escopint uns sipalls de pam que s'esberlaven contra els caires de les taules. Va fer dos forats a terra amb les seves pesades botes. Però per què portava un home tan petit unes botes tan pesants? I l'àvia, què feia? L'àvia cridava el vell Benca, dient: «Benca, capgròs, sarnós, puta sifilítica, desperta't d'una vegada, el vell Kosha s'ha tornat a enfadar i et tornarà a matar els cavalls! Benca, fill de mala mare, bóta de vi!» Mentrestant Kosha havia esfondrat la porta d'un cop de cap i va entrar un terbolí de neu. Tothom es va tirar a terra i es va posar a resar, perquè tots sabíem de quina manera un terbolí com aquell es va endur els joves Agafi i Basília en la seva nit de noces, mentre es rebolcaven despullats com dos gossos, com els va nuclar i després els va estripar deixant-ne un bocí en cada branca. Però Kosha el jueu va udolar «Vés-te'n!» amb tal potència que el terbolí es va convertir en un bassiot d'aigua bruta que el sòl de terra picada va començar a absorbir. En el crit a Kosha el jueu se li va escapar un puny i va arrencar la maixella del jove Gripa. Així era de fort el puny de Kosha. Va arrencar a córrer. Esgüellava com si li arrenquessin els dits a dentellades: Clam!, Clam!, Clam! Vaig pensar que rebentaria i s'escamparia per terra com van quedar els cossos de l'Agafi i la Basília. Un bocí aquí i l'altre allà. Quan avançava cap a la porta l'àvia em va clavar una guitz a als ronyons que em va esclafir a terra. «Tu ja saps, coquí!» Kosha el jueu no va rebentar. Va córrer com una ànima. La seva veu arribava amb el vent plena d'horror.

El vell Benca es va despertar. «Putxa sarnosa!», li cridava l'àvia. Llavors el vell Benca va veure el que passava. Va agafar la seva escopeta i va dir: «Per cada cavall el remataré tres vegades.» Jo me li vaig plantar al davant i vaig dir: «M'he pixat de por, vell Benca!», però no era cert. El vell va passar per sobre meu i va sortir disparant. Tots van sortir. Se sentien trets. De tant en tant el crit de «Clam!, Clam!, Clam!». Les veus s'allunyaven. Després, només el vent i el fregadís de la neu que entrava rodant. A fora la nit era espessa i de tant en tant passava una ànima cavalcant sobre una torxa.

Em vaig quedar quiet. Els homes s'havien endut els llums de gas i petroli i les dues bombetes havien estat apagades. Les havia foses el Gran Llop? Quedava

un llum d'oli penjat rere el taulell. Alenava com una vella. Dret al mig de la tavèrnola vaig començar a tremolar de fred. Vaig pensar que era prou petit per poder fer-ho. Em vaig treure el pitorret i em vaig orinar allí mateix. El líquid semblava que bullís, quan xocava contra ell mateix a terra. Vaig córrer rere el taulell, que era de fusta corcada, i em vaig ajupir. Hi havia hams per pescar, boles de vidre, plomes de gall dindi, plenes d'ulls, una serp morta dins un pot de vidre, caixes amb ampolles de cervesa buides, garrafes de vi, esca, un ganivet que podria partir un home en dues meitats, unes ungles d'ós enfilades, una fiola amb alcohol, un pot ple de bitxo, saquets de sal, una caixa de llumins buida, vasos, gerres i centenars d'objectes, calaixos, capsos plenes de coses. Quan em va arribar la sentor de les arengades vaig sentir un renill tan fort que em vaig alçar i vaig sortir corrent de la tavèrnola. M'havia semblat que el renill provenia de la mateixa habitació: de sota mateix del taulell! «Àvia! Àvia!», cridava. Una urpa em va agafar pel coll i em va llançar sobre la neu. «I la garrafeta, Emanuel?» «Àvia, àvia!», gemegava el petit Emanuel. L'àvia em va agafar, em va eixugar el nas amb els seus dits i em va assenyalar un grup de torxes que s'apropava. Sota les torxes rodaven unes tesses desiguals de pell. Una veu se sentia. L'home caminava davant de tot i s'arrencava els cabells de la barba.

—El vell Benca s'ha tornat boig! Però vaig criar quatre fills i la guerra me'n va prendre dos! Així! Després els dos petits van agafar un mal de pit i es van podrir aquí mateix. Mareta meva! La seva mareta se'n va anar a Bordeus. En sabeu res? Digueu-m'ho, si en sabeu res! Digueu que el vell Benca no parla sol! Que el vell Benca s'ha tornat boig? Què té d'estrany, digueu! Per què Kosha el jueu havia de matar-me els cavalls cada cop que s'enfadava? Què li havia fet, jo, eh? No vam ser amics? No em va salvar la vida, quan un soldat nacional me l'arrencava? No venia a la meva taverna a beure vi, com tothom? El meu vi no és dolent, ja ho sabeu, no tenia per què guardar-me tírria! Heu vist tots com Kosha el jueu ha matat la meva euga a cops de puny. Li ha rebutat el brot de cavall que duia dins el ventre! Jo no tinc fills! Què té d'estrany? Ell ja sabia que jo disparava a tocar, que la seva ira cridava la malastrugança. Em sents, vell Kosha? Encara em sents? Però què t'hem fet, jo o els meus cavalls? Què t'hem fet, vell nauseabund? No mereixo el teu perdó, potser?

Al darrere cinc homes portaven el que quedava de Kosha el jueu. Sagnava per quatre costats i li faltava un braç. «Fixa-t'hi», em va dir l'àvia. «No és mort. Resa.» Kosha el jueu deia paraules que ningú no entenia. Un dels homes aguantava un grapat de neu vermella contra la ferida que el braç arrencat havia obert. «Redéu, quina angúnia!», anava gemegant.

—Cap a la policia, Benca! —va cridar l'àvia. Tothom es va aturar. El vell Benca es va llançar als seus peus. Se sacsejava contra el fang i se senyava.

—Què haig de fer, àvia Morella? Cada vegada que s'enfadava...

—Cap a la policia, Benca! Si no, jo mateixa hi aniré.

El vell Benca es va arrossegat i va desaparèixer pel camí. També van desaparèixer les tesses que arrossegaven la bossa oberta de Kosha el jueu. Quedaven unes taques negres sobre la neu. Es va obrir un forat enorme en el cel. Al darrere hi havia estrelles que dibuixaven línies i puntes de fuet, estrelles que esclataven.

—El jueu Kosha, per què matava els cavalls de Benca, àvia? — vaig preguntar.

—Ningú no ho sap. Sempre que s'enfadava ho feia. A vegades en neixen, així.

—I jo, sóc un porquet, també?

—He vist com et pixaves dins la taverna.

Vaig ajupir el cap. «Com ho sap, àvia?» Però era una pregunta sobrerera. L'àvia ho sabia tot, tot ho podia veure. Em va ensenyar les estrelles, i amb el dit va fer més gros el forat dels núvols, que es va tornar de color rosa. «Mira, aquesta és...» Em va dir els noms que tenien, una per una. Com podia saber-los? I d'on trèia la força per portar-me als braços, travessant el desert de vent fins a casa, on el foc l'esperava encès, agitant els braços espantosament per escapar de la seva ira? Com sabia el camí que la neu i la nit ocultaven? I per què el vent s'ajupia davant l'Àvia i ens obria un forat rodó?

EL TAP

Aquesta història hauria de ser ben explicada. El cas del secretari Marian és un fet extraordinari i algú s'hauria d'entretenir a narrar-lo com cal. Potser algú que sabés per què aquesta història hauria de ser explicada (o algú que decidís si aquell dia hi va haver una història per explicar). Però jo ara tinc temps i ho faré jo. El motiu que avui l'hagi recordat no ha d'importar davant el brot que la memòria ha fet créixer com d'una manotada.

Inexplicablement, el vespre del vint-i-tres de juliol de mil nou-cents noranta el secretari Marian va aixecar-se de la taula. Ningú no va poder veure com la seva mà patètica havia engolit un crustaci minúscul. Era un tap de suro, un petit fong que deuria haver rodat, pudent, de punta a punta de les tovallles, potser de plat en plat? Si algun dels cinquanta-dos comensals hagués vist això potser s'hauria sentit: «Mireu, el secretari Marian ha agafat el tap! El tap!»; o només: «Oh, mireu!», «Oh!» Però ningú no hauria cridat: «Però vostè què s'ha cregut? Digui, eh? Vostè!», perquè en aquell moment ningú no s'imaginava que —«ningú no s'imaginava que»— aquell home pogués alçar-se de la taula i fer el que va fer. Com podia aquell cos inconsistent tenir prou forces per alçar el seu cap gros i pesant, ni tan sols un braç? I si hagués estat capaç d'activar aquells membres grocs, sense carn, de sacsejar amb un estremiment viu el rostre macilent, què hauria gosat fer, aquella carcassa de secretari? Els cambriers havien assegut el cos sense pes d'aquell home tort, que només dibuixava de manera precisa la forma del seu crani a causa dels ossos massa desenvolupats que el formaven, en un racó de la taula que s'estenia en forma de ferradura quadrada per tota la sala. El front de l'home els rodava per l'espatlla. Al centre del pont invisible entre els dos extrems de la ferradura, governava l'espai sencer la taula lluminosa, una mica decantada, dels nuvis. I sobre el nuvi, però cobrint tota la taula, és a dir, sobre el cap de departament a les ordres del qual treballava el secretari Marian, havia estat permès l'excés d'un petit baldaquí de paper de seda blau, amb l'escut de l'empresa estergit amb colors nobles. Però m'aturo; oblidó el més important. Per què es va aixecar el secretari Marian i va cometre el seu estrany delictes? Res més no importa. Encara que s'alcessin de nou les veus invisibles que supliquen el contrari. Quins detalls, quins esdeveniments, de tots els que es van produir al llarg d'aquell sopar memorable, haig de triar perquè l'acte espantós pugui ser entès? Sobretot si tenim en compte la conducta exemplar —«exemplar»— que durant divuit anys havia mostrat el secretari a l'empresa, i la seva disponibilitat envers tothom i qualsevol detall. Així ho havia reconegut el mateix nuvi, que s'havia vist obligat a parlar:

—...divuit anys! —havia dit. «Divuit anys!», havia contestat tothom—. Divuit! Per això l'he convidat. Ho he fet i avui pot sopar entre nosaltres. —El cap de departament ho havia dit assenyalant-lo amb els cinc dits de la mà esquerra estesos.

Llavors va afegir: «Aixequi's, secretari Marian! Aixequi's i faci una inclinació a la meua dona! Tots som feliços, avui! Tots!» Però el secretari Marian no s'havia aixecat. Va ser més tard, quan es va aixecar. El seu rostre es va contreure i les ombres es van enfonsar dolorosament en la seva pell. Però els esforços van ser inútils i el cap, saltant sobre les estretes espatlles, va començar a fer reverències exagerades, ampulloses, fins a ferir-se el front amb les copes més altes en senyal de les seves bones intencions. Molts rostres es van esgarrijar —les mans volaven a colpejar els llavis untats amb oli—, però la majoria va somriure candorosament: «Pobre home, com s'esforça!»

En divuit anys de serveis «exemplars» la conducta del secretari Marian no ha ofert cap indicatiu d'excentricitat. Els companys de departament no el tractaven gaire, però reconeixien, en el petit embalum que es plegava sota l'esfera del cap, un home treballador i amable. «Sempre ens saluda, sempre ens ajuda», deien. «Secretari Marian», deien els seus caps immediats, «secretari Marian, vostè sempre saluda, sempre ajuda! Treballa massa, secretari Marian, molt bon dia!» Fins i tot la taula, els objectes arrencats sobre el seu despatxet ennegrit, cridaven: «Secretari Marian, vostè sempre saluda, sempre ajuda, bona nit, secretari Marian!» I la claraboia del sostre deia: «Vostè sempre treballa, sempre saluda, no es queixa perquè la meua llum no li arriba, adéu, secretari Marian!» És impossible, doncs, trobar una «explicació racional», un precedent al fet, en la història dels divuit anys de feina del secretari Marian. Cal tornar al sopar.

És llavors que ens adonem del fet espantós.

La hipòtesi més tranquil·litzadora, l'única que hauria justificat l'acte sense sentit, s'esvaeix quan li posem els dits al damunt: el secretari Marian no va beure ni un glop de vi. El vi ho hauria explicat tot. El vi fa entenedores, ara, les paraules mastegades per les boques que s'estiraven per sobre dels caps tombats, els llavis que s'allargaven com ales per volar sobre les tiges collertes d'un camp de cranis i carinaven síl·labes misterioses. El vi dona una significat a les mans que s'escapaven esgarrifosament per acaronar amb barroeria la cullera del veí o manular el tovalló de la desconeguda que mira enlaire per trobar-se els ulls en algun replec del sostre. Els cops, els colors que sortien rebotits de les galtes i els paps, dels peus descalços! Però el secretari Marian no va beure vi. Com ho podem admetre? No ha quedat dit que el secretari era un home correcte? Qui ha tancat la porta? El fet que els cambrers jovenets li haguessin pres les copes, jugant amb ell com si fos un estaquirot, pegant cops a les seves orelles transparents quan passaven, disparant-li projectils ensalivats, no és una explicació suficient. Podia haver alçat una mà, o beure amb la copa del veí. Tothom sap que en els convits de noces les copes es multipliquen com cèl·lules sobre les taules! Al costat d'aquesta, les altres hipòtesis apareixien escarransides, desesperades: les injúries dels cambrers —però el secretari ja estava acostumat, a causa del seu cos, a les burles de la jovenalla—, els trencs al front que s'havia obert en colpejar-se amb les copes —però aquell dolor no podia enfollir una massa cerebral amb una escorça tan gruixuda com aquell frontal—, els xiscles que potser l'assenyalaven, expel·lits tan fortament dels pulmons que arrossegaven minúsculs sipalls bullents —però el secretari Marian sempre havia estat atent, com podia molestar-se per l'alegria d'un convit?

Aparentment no existeix cap detall que hagués pogut significar excepcionalment aquell vint-i-tres de juliol per sobre de qualsevol altre dia de la vida d'aquell home. Però l'home es va aixecar. No es va dirigir cap a la porta de sortida, un mur enorme que dibuixava tesselles romboïdals amb llistes de vori. El secretari Marian no va optar per sortir. El nuvi s'havia aixecat també. S'havien aixecat el cap de departament i el secretari. El nuvi empunyava una ganiveta però això no feia por a ningú. El secretari portava una mà tancada i es va posar a caminar, darrere les cadires, esquivant espatlles que queien i s'alçaven. El nuvi es va amagar darrere el pastís blanc, una bicoca pobrament fortificada, amb feixes de colors crema i farallons de trufa escumosa, i esperava que el secretari sortís per la porta de vori. Però el secretari va passar davant la porta sense ni tan sols mirar-se-la. Les mans van deixar de grimpar per les tovalles i els pantalons i tothom es va mirar el secretari Marian. Algú va dir: «Sempre ens saluda, sempre ens ajuda, hola, secretari Marian», i d'altres pensaven: «Pobre home, com s'esforça!»; d'altres s'empassaven els mocs que els oprimien el coll. Però l'home va avançar sense fer cas de ningú, de les paraules amables i dels reconeixements que li arribaven, de les mares que el mostraven als nens: «Mira, el secretari Marian, saluda tothom, bon home!» El nuvi va deixar la ganiveta —cal trobar-hi un senyal fatídic? Però poden ser tants, els senyals...!— i va estendre les mans fent conca. «Aquí, secretari Marian, aquí!», va botzinar confusament. «Oh!», deien alguns. «Aquí, aquí!» Però el secretari tampoc no va optar per apropar-se al nuvi, el secretari va desviar-se uns centímetres de la seva ruta. Per què no? La ruta fins a les mans en conca. Les mans que es dilataven com un gripau amenaçador! Va ser una disfunció de la maquinària locomotriu del secretari? Avançava tan lentament com un exèrcit. El secretari Marian va agafar un tap d'ampolla. El va extreure de la seva mà morta. Va agafar el tap per la cabota entre els dits índex i polze de la mà dreta. El va alçar i el va entaforar de cop, però sense arribar a embrutar-se l'ungla, en una de les parets del dolç. Sí; va entaforar el tap en una de les parets del pastís. Això va passar, secretari Marian!

A l'instant una veu de dona va cridar: «Obriu la porta! Quan?», i va desaparèixer la sala. La matèria es va esferrar i les paraules que encara ressonaven en l'aire —«quan?» «quan?»— no van tenir on agafar-se per trobar el seu sentit. Després va aparèixer una massa incolora, una oscil·lació, i, a poc a poc, alguns mots dits desesperadament han donat forma als objectes. «Plat!», «Ventre!», deien els convidats. «Convidat!» També a les mans i els rostres. Però això va ser un instant, sense importància, i ningú no en tenia consciència. El més esgarrifós és que, passat tot, el secretari Marian no recordava haver fet res. No recordava on havia anat a parar el seu miracle. Però per què, va dir. «Per què creieu que he fet una cosa així?», repetia, aclaparat, colpejant-se el front mentre el nuvi donava voltes entorn de la seva cadira. El nuvi donava ordres: «Traieu aquesta porqueria d'aquí! Això és una falta molt greu! Home! Jo l'he convidat!» El secretari plorava.

El fet és inexplicable i havia de ser narrat. Però, on cal cercar les dades que expliquin l'extraordinària maniobra del secretari? Com formular correctament les qüestions? I sobretot, com suportar la sospita creixent que la pregunta més adient era una altra, per exemple: quina forma única, característica, tenia el tap?

—El déu alcoranès —va dir la vella amb els seus peus enfonsats en el fang, poc abans de la celebració— va fer morir durant cent anys un home. L'home es passava de llest! I llavors el va animar i li va preguntar: "Digues, quant de temps has estat aquí?" I ell, què va respondre? "Un dia o part d'un dia", va respondre. Això va respondre. Què et sembla? A l'home li van haver de clavar una cleca i dir-li: "No, que has estat així cent anys!" No t'embrutis, ara! —va dir la vella.

Per quant de temps va desaparèixer. Per als bojos i per als morts el temps no compta. Davant aquell gest algunes veus doctes s'havien d'atrevir a diagnosticar, sense haver estat consultades, els símptomes d'una alteració mental concreta. Però no cal embolicar-se amb les veus doctes, amb l'espantosa profunditat analítica del doctor Ros (per exemple!), present en la festa que se celebrava aquell dia i testimoni involuntari dels fets.

Els convidats van córrer a formar una còrrua gruixuda, en forma de mitja lluna, davant el mirall que penja com una taca viva en una paret del saló de la casa F. La madona Cinta, amb una màscara de simi, va ordenar «en forma de mitja lluna!». Els cossos van començar a suar. S'empenyen fent saltirons, pessigant-se. Comencen a rebotir contra el vidre fragments de galtes enfarinades, encara sagnants, colzes on s'acumulen plecs de pell esquerdada, ulls que denoten clorosi i ulls amb tumors de greix en la conjuntiva. Es colguen sota els ulls pastes d'ametlla, llaços de seda, bigotis sense dents a sota, rígids com els pèls dels morts. Desenes de dits estirats s'esforçaven per apuntar amb força el petit objecte central, que s'assenyala a si mateix dins el mirall amb el dit índex estirat. Fins i tot l'home del tauler d'escacs s'ha alçat d'una revolada. «Aquestes criatures», diuen dues veus agudes. «Vinga! Aquestes criatures, hal!». «Mare de Déu!». Però la festa aquí ja tocava la fi, aviat es constellaria el cel darrere les finestres. El nen havia jugat amb un tronc de gladiol florit, hores abans, davant la casa; l'àvia parlava. Arribaven els darrers convidats. És aquí on calia deturar-se de bon començament.

Havia caigut un ruixat d'estiu dins el petit jardí de la casa F., i el nen ensumava les pedres. En el cel es retorcen trossos de núvol negre. L'aigua ha partit la tija d'una de les gladioleres blanques i el nen l'arrenca, la meitat de les flors s'ha embrutat de fang. «No t'embrutis», ordena la vella posant-li una mà al coll. Però després l'àvia va desaparèixer perquè acabaven d'arribar els automòbils. Els automòbils cridaven: «Quina pluja!», «Quina olor!», «Bé, bona tarda!». Assegut en un graó de pedra, el nen rosega una flor i l'escopia sense fer soroll, enfosant el cap entre els genolls repetidament.

Va sortir Murel, el jugador d'escacs, i va saltar sobre l'esquena doblegada del nen, li va agafar una mà. Abans havia respirat de manera que el seu nas havia xiulat estridentment. «Quina tarda», va dir el seu nas. «Quina fresca», va dir Murel, el jugador. «Vingui, F.», el va alçar fins a un racó del saló, on havien estat esteses, sota una bombeta groga, trenta-dues figures de fusta. «Segui, F.» «Aquest nen bufó», va cridar una dona, «aviat dormirà», i li va arrencar, d'un pessic, un grapat de cabells del clatell, que es va guardar entre els dos pits. «Hi!», va riure.

—No sé jugar —va dir F. Però el jugador d'escacs Murel ja s'havia ajupit i, després de concentrar-se agafant-se les orelles amb les mans, va començar a explicar-se sense aixecar el cap en cap moment. Explicava com es movien algunes peces. «Aquesta fa això! Aquesta fa així! Aquí saltes, hooop!» «És senzill, si estàs atent! És clar!» Van passar dos homes. Un d'ells va dir: «Això que vostè diu és raonable, però indubtablement discutible!», i el nen se'l va quedar mirant

amb la boca oberta i rodona. «Bètzol», va cridar Murel teclejant amb els seus dits negres sobre el tauler. «Ara et guanyaré!» «Oh!», es va sentir. F. va mirar Murel des de l'altra banda de la sala, on havia fugit. Allí va tornar a passar l'home d'abans, aquesta vegada amb una dona grassa: «Això que vostè diu és raonable, però indubtablement discutible!» La dona va negar amb el cap i es va voler cobrir les galtes en senyal d'admiració. Amb la violència del gest va llançar el dolç de mantega que duia a la mà; la pasta va botar contra el pit del nen. «Oh!», va dir la dona, i es va eixugar els dits a la cuixa. «Cap al mirall!» El doctor Ros, que es trobava a prop, va tenir temps d'articular «No l'atabaleu! Cap al mirall!», però primer calia apartar tots els cossos que s'hi interposaven. Dues dones el van guiar prement-li els dits de cada mà. «Fixat-t'hi», van dir assenyalant la taca que s'estenia com un cranc sobre el cotó blanc de la camisa, damunt el vidre. Una tercera dona li aguantava el cap. «Els homes què saben, ells, de vigilar les criatures!», deia fent capcinades per estirar més el coll. «Què veus, nen?» Una de les dones va afegir: «A veure! On ets, tu? Quina ets, de totes aquestes persones que es veuen?» «A veure!», va repetir l'aixella de la dona.

—Jo no sóc enlloc. No em vaig enlloc —va dir el rostre reflectit. Una mà va saltar i va obligar l'índex de F. a assenyalat la seva imatge. El lligava amb els dits. «I ara?» «I ara?», es va tornar a sentir. «I ara?»

—Aquí no hi ha res. Vostès i prou —«Vostès i prou!», sembla que van repetir alguns—. Porta una taca sota la bragueta, vostè.

—Quin cap de ruc, va dir la bragueta, i se'n va anar.

Els convidats van començar a acaramullar-se, mastegant de diverses maneres. Ensenyaven les dents. Els que duïen copes amb licors les vessaven damunt les mans dels altres, i els que parlaven alçaven el to de veu perquè tothom pogués sentir el pes dels seus raonaments. «Qualsevol argument porta en el seu si els elements necessaris per a la seva refutació!», repetia un professor, amb la veu afònica. «L'experiència!», cridaven d'altres. «La lògica és indiscutible des del propi si!» «Jo em reservo per al silenci!» «Sense llibertat, realitat i transcendència l'home no és res!» «L'influx mai no és superior a la inversió!» I la majoria afegia coses com «Vaja!», «No sé si assentir! Del tot convençut!», «Oh!», «Tinc les meves reserves, permeti'm!», «Amb les mans als ulls!»

—Vine aquí, mandangueta! —va dir la veu partida en dues d'una dona bonica. S'havia obert pas a cops de maluc—. Veus aquesta carona? I aquests ullassos? De qui són? Mira quin petó els faig, Immaculada Omera! Tothom ho ha vist, ara! Ha!

—No veig res, he dit. —F. es va retorçar els dits sobre el ventre. La dona bonica va enfonsar els ulls a la cara, va fer el gest de llançar un petó al públic, —però tothom va sentir com deia «així no!»— i va desaparèixer entre les faldilles de les altres dones.

—Mira'm, nena!

—Era un nen!

—Animal!

—Mira'm, nen! Qui sóc?

—Molta gent —responia F.—. Una mà —responia F.—. Els arbres del jardí, va dir quan va ataüllar la finestra. El sol es ponia i dues cornelles volaven estripant-se sobre el brancam mort de les moreres malaltes. Ara ja no són malalts —va dir. Llavors el doctor Ros va respirar i va fer dos enormes cops de cap. El jugador d'escacs es va alçar d'una revolada. «Vinga!», va dir la dona grassa. «Aquestes criatures, ha!», va dir un home agafant el coll de la camisa de F. «M'ho pensava!», va dir el jugador d'escacs Murel, i se'n va tornar al seu tauler.

El nen s'agafava les dents amb els dits. Es va ajupir contra el mirall. Fregava els vestits amb l'ungla de l'índex; relliscava sobre el vidre. Com es poden apartar els colors, en un mirall? Va obrir els ulls exageradament i es va quedar quiet. «Mireu», deien tres veus alhora. «Mireu», «Mireu», «Mireu», deien a l'uníson. «Fora d'aquí», va dir esperant que el corrent de mans calentes el portaria a un altre lloc. Però rebia tantes empentes que no avançava en cap direcció. Va mormolar i si trenco el mirall? «Un dit! Ha!», va gemegar algú darrere seu.

—No —va dir la veu de la vella sobre el seu cap. Una mà rodona va engrapar-li la cara. La mà li va enfonsar el cap en un ventre rodó. De cop van desaparèixer els convidats, encara que alguns encara provaven d'empènyer-lo amb el genoll—. Cap a fora i no trenquis res.

A fora la dona va dir «respira!» i li va posar vermelles les galtes amb dos màstecs.

—He trencat un gladioll! —va dir F. «És igual.»

Darrere les branques pelades dels arbres corria una veta de llum blanca. Era un espai buit d'animals! L'aire era més fred que després de la pluja. Però els núvols s'havien estirat fins a esdevenir làmines transparents. Sobre els clatells de la dona i el nen brillaven estels i planetes. F. va agafar un còdol humit de la mida d'un ou de gallina. «De quin color són les fulles del cirerer?», va preguntar la dona. «Verdes», va respondre el nen. «I les fulles de les moreres?», va preguntar la dona. «No n'hi ha», va respondre el nen. «Ah, no n'hi ha, oi?», va dir la dona. «Anem dins», va dir la dona.

Es van aturar davant del mirall. Probablement era el mateix mirall; ningú no l'havia canviat. La dona no treia la seva mà esfèrica de l'espatlla de F. Els convidats s'havien escampat i caminaven dibuixant cercles imperfectes i figures geomètriques absurdes per tota la casa. Alguns deixaven anar singlots. «Apropa't», va dir la dona. El mirall es va enllorar. El baf va desaparèixer evaporant-se com una flama. «Aquí què hi ha?», preguntava la dona. «Cabells.» «I aquí?», preguntava la dona. «Dents.» «Això què són? Mira-t'ho bé.» «Orelles.» «I això?» «El melic.» «Ah sí?» «Sí.» «Això, ho has vist?», la dona feia girar la seva mà dins d'una espiral. «Oh!» «A sopar i a dormir.»

La finestra es va embrutar, començava a cobrar vida desesperadament. A prop d'ella el jugador d'escacs Murel movia una peça fent-la saltar sobre les altres, i els convidats caminen i gemeguen. Més tard la vella va omplir un mocador de fer farcells amb alguns estris, va dir que volia posar vermelles les galtes d'algunes ànimes i va baixar a caminar per l'infern, i F. va tornar a desaparèixer. Però això ja no va passar aquell dia sinó anys després, i ha de ser explicat en un altre lloc.

JOSEP LL. BADAL